

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

Mekânsal Bilgi ve Coğrafi Bilgi Sistemleri

Biliş, bireyin kendi iç koşulları ve içinde yaşadığı fiziksel ve toplumsal çevreye ilişkin olarak işlediği bir bilgi, inanç ya da düşünce olarak tanımlanabilir. Diğer bir deyişle biliş, bilinen ya da algılanan her şey olabilir. Bu bağlamda, bilişsel kuram ise, insanın çevresine ilişkin bilgileri nasıl edindiği, çevresini nasıl algıladığı ve bu tür bilişler temelinde çevresi içinde nasıl davrandığı ve çevresi üzerinde nasıl etkili olduğu ile uğraşır (Scheerer, 1954).

Bilgi, insan aklının alabileceği gerçek, olgu ve ilkelerin tümüne verilen ad, başka bir ifadeyle, bir konu ya da iş konusunda öğrenilen ya da öğretilen şeyler (TDK,2018).

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

Bilgi, özne (süje) ile nesne (obje) arasındaki ilişkiden ortaya çıkan üründür. Özne, bilen yani araŐtıran, sorgulayan veya deneyimleyen insandır. Nesne ise araŐtırılan, sorgulanan yani bilinen bir durum, eylem ya da varlığı temsil eder.

İnsanın, varlığı, durumu ya da eylemi tanıma, anlama ve bilme çabasının bir sonucu olarak ortaya çıkan ürüne bilgi denir.

Bilgi elde etme insana özgüdür. İnsan dış varlığa yönelir, onlardan gelen algıyı düşünme yoluyla bilgiye dönüŐtürür.

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

Düşünce, "düşünme ediminin içeriği" (Akarsu, 1984:51). "Düşünme sonucu varılan, düşünmenin ürünü olan görüş, mütalaa, fikir, mülahaza, ide ..." (Eren ve vd.,1988:3).

Düşünme; nesnelere, insanın zihninde bırakmış olduğu izler üzerinde yürütülen etkinliktir. İnsan zihninde bilginin oluşmasını sağlayan özne ile nesne arasındaki ilişkiyi kuran bağlara ise "bilgi aktı" (bilgi bağları) denir. Başlıcaları; Algılama aktı, düşünme aktı, anlama aktı ve açıklama aktıdır.

Düşünme; "Duyum ve izlenimlerden, tasarımlardan ayrı olarak, aklın bağımsız ve kendine özgü durumu (eylemi); karşılaştırmalar yapma, ayırma, birleştirme, bağlantıları ve biçimleri kavrama yetisi" (Eren vd., 1988) olarak tanımlanabilir.

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

Düşünmenin dış baskı ve yasaklarla sınırlandırılmayıŐı, bu tür yaptırımların etkisinden bağımsız ve yalnızca kendinden sorumlu oluŐu (Akarsu, 1984:52) ise, düşünme özgürlüğünü tanımlamaktadır.

Aristo'nun bilinen ifadesiyle; insanı hayvandan ayıran belirgin öz niteliktir. Bir de bu düşünme özgür olsa. **Düşünme özgürlüğü** büyük insanların büyüklüklerinin mihenk taşlarındandır. İkincisi birincisinin adeta arkı gibi; ondan akar düşünme, hayal, tasavvur; onda kanat çırpır ta uzakların ufuklarına; onunla keŐfeder tılsımları dünyanın ve insanın (Yıldırım, 2012).

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

Bilgi türleri genellikle 6 başlık altında sunulmaktadır:

- Gündelik bilgi,
- Dini bilgi,
- Teknik bilgi,
- Sanat bilgisi,
- Bilimsel bilgi,
- Felsefi bilgi

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

Mekânsal bilgi, mekâna içkin tüm duyumsal üretim, edinim ve etkileşimleri içerimler. Bireyin mekânsal etkileşimi ve sonrasında da etkileme, etkilenme ve edinimlerle boylanan örüntülerle devam eder. Bu bilgi salt toplumdun ziyade, çevreden ve tüm bunları içerimleyen bir mekânsal yapıya bağlı olarak sürekli bir devinim ve üretim formuyla devam etmektedir. Şüphesiz toplumsal norm ve değerler, psikolojik, siyasal, askeri, hukuksal ve ekonomik formlar gibi yapısal formlar daha baskın bir etkiyle bilişsel üretime ve çeşitli devinimlere alan açmaktadır.

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

Sosyal biliş, insanların diğer insanları ve kendilerini nasıl anladıkları ile ilgilidir. Bilişsel sũreçler üzerindeki vurgu sosyal psikolojiye temel olan yaklaşımlardan biridir. Sosyal algı bağlamında bilişsel sũreçlere sosyal biliş adı verilmektedir çünkü toplumsal uyaranlar, öncelikle de diğer insanlar ve gruplar üzerinde odaklaşmaktadır (Dönmez, 1992:131).

Biliş konusu genellikle, insanların toplumsal çevrelerine (diğer insanlara) ilişkin bilgileri nasıl yorumladıkları, çözümledikleri, anımsadıkları ve kullandıkları ile ilgilidir. Sosyal biliőin temel gerçeği bilgi yüklülüğüdür. Nesnelere dünyasından gelen bilgiler bir yana, insan beyni her gün yalnızca diğer insanlardan kaynaklanan yüzlerce, belki binlerce bilgi ile karşı karşıya kalmaktadır. Kısaca, insanlar sosyal, yani diğer insanlardan kaynaklanan müthiő bir bilgi bombardımanı altındadırlar (Dönmez, 1992:132).

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

BiliŐsel yapılar ve sűreçler, duyum, algı, dűŐnme, űĐrenme, hafıza, dikkat, hayal gűcű, kavramsallaŐtırma, dil ve akıl yűrűtme ve problem çűzme gibi kavramları içerir. Bu yapıların ve sűreçlerin bazıları bilinçli olarak eriŐilebilir olup, farkındalık potansiyeline sahiptir; diĐerleri bilincin dıŐında yer almaktadır. Tolman'ın (1948) űncűlűĐünde ve daha űnceki űrneklerle birlikte, davranıŐsal coĐrafyacılar ve mekânsal biliŐe sahip diĐer araŐtırmacılar, biliŐsel haritalar olarak kavramsallaŐtırılan çevrenin mekânsal bilgisini incelediler. Kitchin (1994), bu kavramın geniŐ bir űzetini ve coĐrafı sorunlara uygulanabilirliĐini belirtmektedir.

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

Mekânsal veri ve bileşenleri;

- Mekânsal veri, koordinat- lokasyon, adres gibi konum bilgisi içeren veya harita üzerinde bir lokasyonla ilintili olan her türlü veriyi tanımlar.
- Mekânsal ya da coğrafi bilgi sistemleri ise, mekânsal verileri ve bu verilerle ilgili çeşitli bilgileri entegre bir şekilde depolayan, çeşitli değişkenler bağlamında bu veriler arasındaki neden ve sonuçları sorgulayarak ilişkilendiren bir aygıttır.

Mekânsal veri bileşenleri iki temel başlık altında toplanmaktadır:

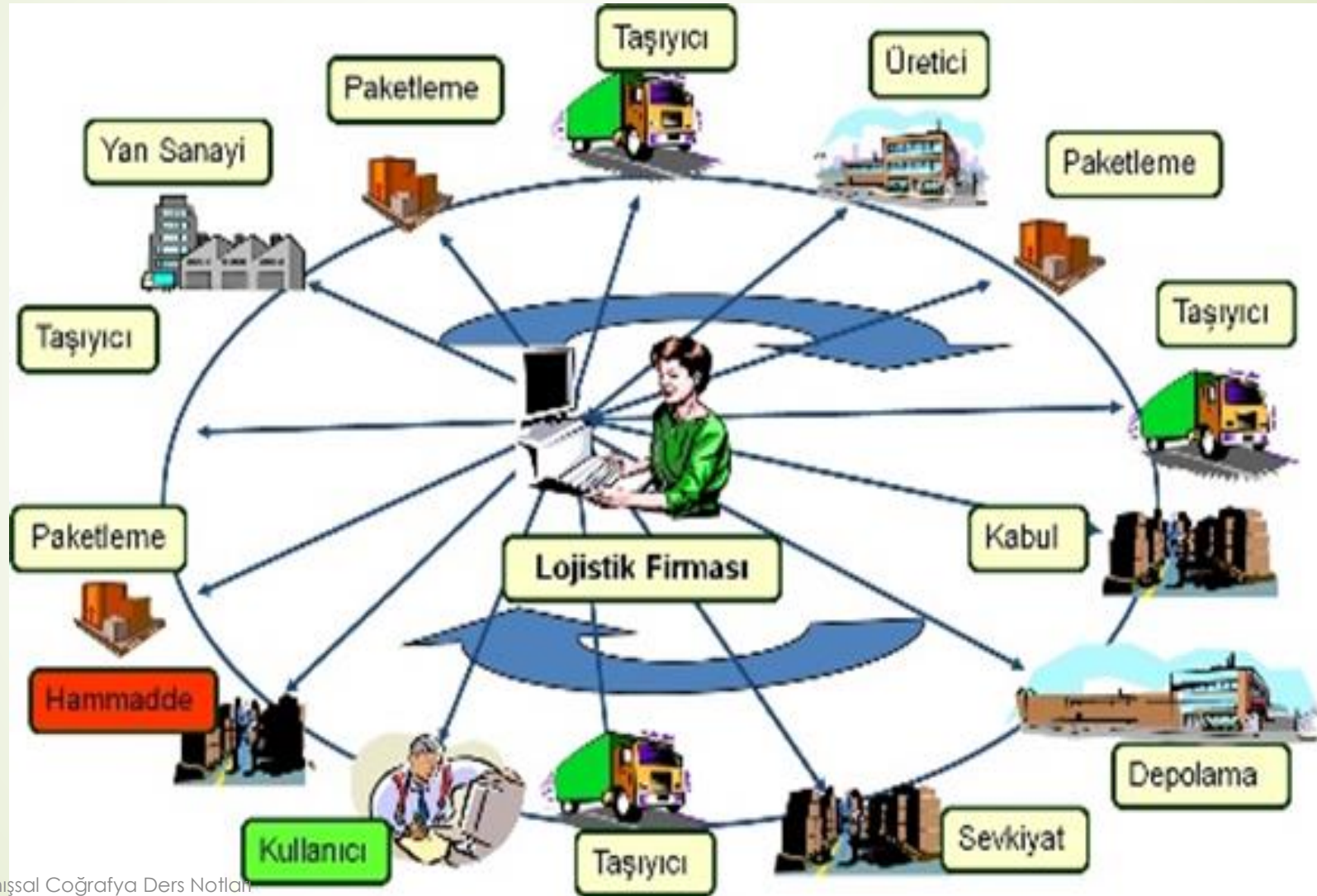
- Mekânsal veriler, objelerin yerini şeklini ve diğer mekânsal verilerle ilişkilerini içerir.
- Öznitelik veriler, özellikleri ait verilerin veri tabanında tutulması-toplanmasıdır.

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

Lloyd 1994, bilişsel bilimden bilişsel haritaların kavramsallaŐtırılmasına ve ölçülmesine kadar prototip teori ve sinir ağlarının uygulanmasına katkıda bulunur:

Coğrafî mekânsal bilgiyi anlamak için sinir ağlarını uygulayarak bilişsel bilimlerde öne çıkan çalıŐmaları takip eder. Bunlar sinir sisteminden esinlenen hesaplama modelleri. Çok basit kurallarla deđiŐen temel hesaplama birimlerine başvururlar, ancak basit birimler arasındaki zengin bağlantılardan ortaya çıktığı gibi karmaŐık biliŐleri simüle edebilirler.

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

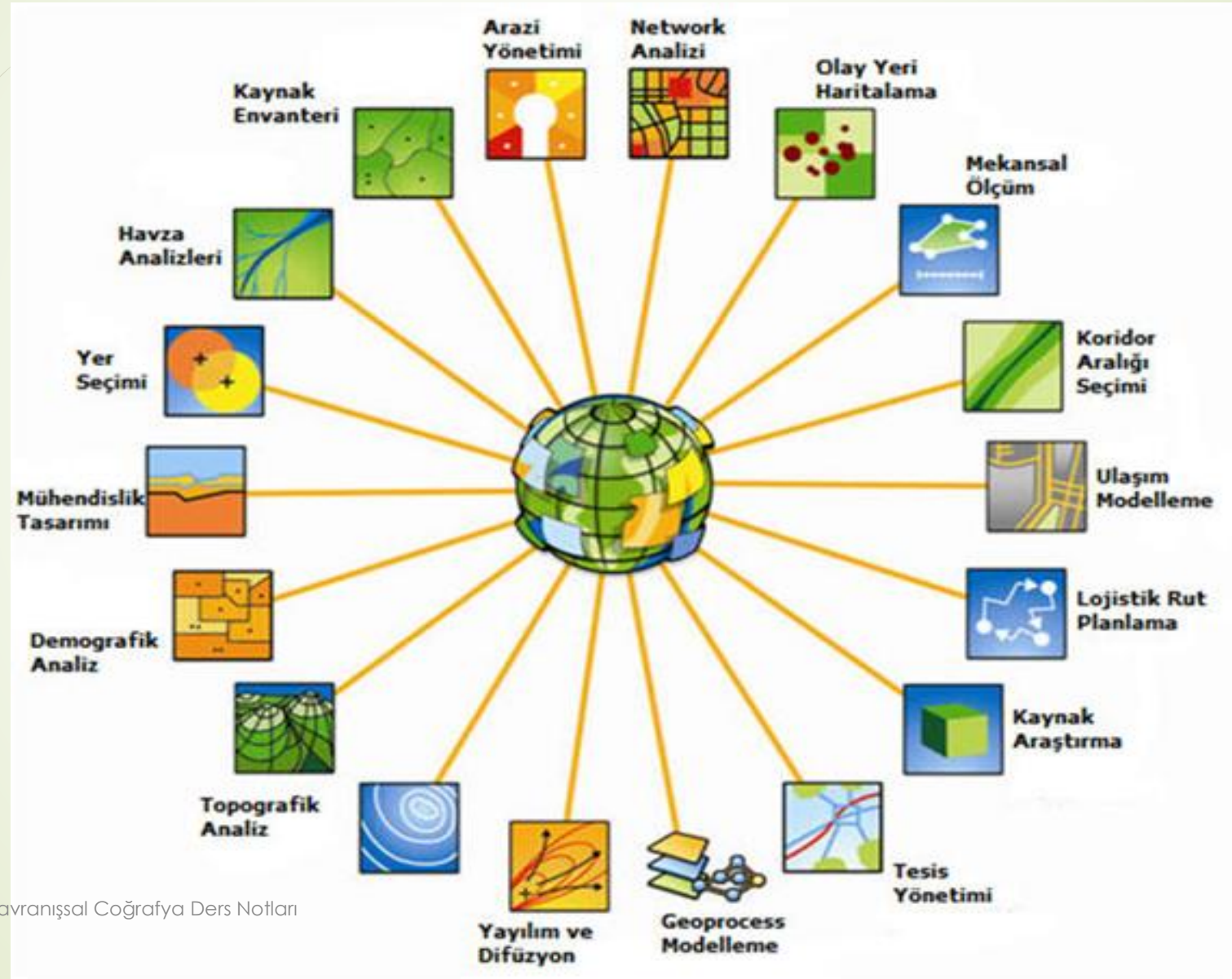
Mekânsal bilgi sistemleri ya da daha popüler adıyla Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS), ;

CBS Bileşenleri CBS'nin ana bileşenleri:

- Veri girişi ve doğrulama alt sistemi,
- Veri depolama ve veri tabanı yönetimi alt sistemi,
- Veri dönüşümü ve analiz alt sistemi
- Veri çıktısı ve sunum alt sistemidir.

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

13

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA

